

Bezoekadres:
J.L. van Rijnweg 129
Zoetermeer

Postadres:
Postbus 30947
2500 GX Den Haag

Telefoon: 079 - 3716662
Fax: 079 - 3716720
E-mail info@tcboden.nl

Aan
de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Postbus 30945
2500 GX Den Haag

TCB S40(2001)

Den Haag, 20 augustus 2001

Betreft: Advies Onderzoeksopzet AW2000

Mijnheer de Minister,

In uw brief van 2 juli 2001, kenmerk BWL/ 2001063722, verzocht u de Technische commissie bodembescherming om een advies over de opzet van een onderzoek dat een representatief beeld moet opleveren van de achtergrondgehalten van genormeerde stoffen in natuur- en landbouwgronden in Nederland. De opzet van het onderzoek is beschreven in het TNO rapport 'Onderzoeksopzet AW2000, Nadere definitie van de werkzaamheden specifiek ingevuld voor fase 1'. Zoals blijkt uit de beschrijving van de studie, gaat het niet om niet-antropogene geochemische achtergrondgehalten, maar om het aangeven van bovengrenzen van gehalten van in het bodembeleid genormeerde stoffen in de bodem van niet overmatig (diffuus) belaste natuurgebieden en landbouwgronden.

De commissie onderschrijft de noodzaak om een goed beeld te krijgen van aldus gedefinieerde achtergrondgehalten. Op deze wijze worden de praktische gevolgen duidelijk van het hanteren van streefwaarden die op een verwaarloosbaar toxicologisch risiconiveau zijn gebaseerd. Beleidsmatige ongewenste neveneffecten van streefwaarden kunnen dan worden gecorrigeerd door specifieke toetsingsregels.

Zoals in de adviesaanvraag is aangegeven, is het project AW2000 een vervolg op het veel beperktere HANS project (HANtering Streefwaarden). Het HANS project heeft geresulteerd in een zodanige toetsing van grond aan streefwaarden dat suikerbietengrond, waar een aantal geringe overschrijdingen van streefwaarden in kan optreden, als schone grond kan worden hergebruikt. In haar advisering over de HANS toetsingsmethode (TCB S16(1999)) heeft de commissie gewezen op een aantal gevaren voor inconsistenties, die ook voor het AW2000 project van belang zijn. Dit geldt met name voor de derde fase van het AW2000 project, waar de beleidsmatige evaluatie van de resultaten plaatsvindt. In aanvulling daarop zou de commissie graag zien dat het huidige beleidsstandpunt dat op basis van het HANS

project ten aanzien van de toetsing aan de streefwaarde is geformuleerd, op basis van de resultaten van AW2000 wordt geëvalueerd. De omschrijving in de onderzoeksopzet AW2000 (blz. 8 van het rapport) doet voorkomen alsof op grond van het beleidsstandpunt over HANS alle onverdachte grond per definitie schoon wordt verklaard. De commissie zou dat niet op voorhand willen stellen.

In uw adviesaanvraag stelt u een aantal specifieke vragen over de aansluiting bij andere projecten die kennis over achtergrondwaarden kunnen opleveren, de fasering in de onderzoeksopzet en de keuze om gehalten van alle stoffen op representatieve wijze te meten. De commissie zal hieronder op deze vragen ingaan.

Aansluiting bij andere projecten

De commissie constateert dat het project AW2000 zoveel mogelijk aansluiting zoekt bij lopende projecten die inhoudelijk of beleidsmatig raakvlakken hebben met het in beeld brengen van de bodemkwaliteit. In het rapport wordt gesteld dat een vergelijkbare laagdikte waarover informatie wordt verzameld en een vergelijkbare schaalgrootte waarop informatie wordt verzameld essentieel zijn voor de aansluiting bij andere projecten. Daarnaast is het, vanuit het oogpunt van representativiteit en voor kwantificeren van de betrouwbaarheid van de resultaten van het AW2000 project, noodzakelijk om uit te gaan van een kanssteekproef. De commissie onderschrijft deze uitgangspunten. Dit leidt er toe dat resultaten van andere studies pas in tweede instantie kunnen worden gebruikt om het beeld dat uit te kanssteekproef ontstaat indien nodig te corrigeren of aan te vullen.

Voor de opzet van AW2000 wordt gekozen voor een schaalgrootte van 1250 m³. Deze schaal komt volgens het rapport globaal overeen met een partij grond van 2000 ton, het niveau waarop partijkeuringen bij de beoordeling van grondverzet plaatsvinden. De gekozen schaal sluit redelijk aan bij schalen die in bodemmeetnetten worden gehanteerd. De stelling dat deze schaal 'een goede maat is om een beeld te krijgen van de gehalten in de bodem in relatie tot eventuele risico's die met die gehalten samenhangen' zou naar het oordeel van commissie beter onderbouwd moeten worden om als argument gebruikt te mogen worden. Voor de commissie is de keuze van de schaal vooralnóg door praktische overwegingen ingegeven.

De laagdiktes waarover in AW2000 informatie wordt verzameld, zijn de bovenste 10 cm van de bodem en de laag van 0,5 m tot 1 m. De commissie ziet dit als een compromis tussen bodemonderzoek dat om milieuredenen wordt uitgevoerd en meestal laagdikten van 0,5 meter of 1 m hanteert, en onderzoek op landbouwgronden en natuurterreinen waarin specifiek de toplaag van de bodem wordt onderzocht. De eerste laag van 0,5 m wordt niet als zodanig in AW2000 onderzocht. Er wordt vanuit gegaan dat de gehalten daarin ingeschat kunnen worden op basis van de informatie over de bovenste 10 cm en de onderliggende laag van 0,5 tot 1 meter. De commissie kan zich deze keuze voorstellen omdat analyse van een extra laag hogere kosten met zich meebrengt. Daar staat tegenover dat op sommige gronden diepe grondbewerking kan hebben plaatsgevonden die de verticale verdeling van stofgehalten heeft beïnvloed. De geschiedenis van de grondbewerking op de bemonsterde locatie dient dus goed bekend te zijn om eventuele relaties te kunnen leggen tussen gehalten op

verschillende diepten. In fase 2 van het AW2000 project waar sprake is van mogelijk aanvullend onderzoek, zou op basis van de resultaten van de eerste fase en aanvullende informatie uit andere projecten kunnen worden gezien of alsnog aanvullende analyses over de bovenste 0,5 meter nodig zijn. Met betrekking tot de bovenste 10 cm wil de commissie wijzen op de noodzaak van een strikte definitie van wat onder de bovenste laag van de bodem verstaan moet worden. Het AW2000 rapport (blz. 14) stelt: 'Voorafgaand aan de boring wordt de vegetatie verwijderd, maar de toplaag van de bodem maakt echter deel uit van de bovenste bodemlaag'. In hoeverre de zodelaag van graslanden en strooisel- en ruwe humuslagen mee moeten worden bemonsterd is niet duidelijk. Omdat in diffuus belaste gebieden juist in deze lagen hoge gehalten kunnen voorkomen die bovendien sterk over geringe diepte kunnen variëren, heeft het al dan niet meenemen van deze lagen grote gevolgen voor de resultaten. Bovendien moeten de resultaten zorgvuldig worden geïnterpreteerd om verkeerde beleidsmatige conclusies te voorkomen.

Fasering in het onderzoek

De commissie kan zich goed vinden in de gefaseerde opzet van het onderzoek. Fasering biedt de mogelijkheid om de meetinspanning te relateren aan de betrouwbaarheid en variabiliteit van de resultaten.

De keuze om gehalten van alle stoffen op representatieve wijze te meten

De eerste fase van het AW2000 project gaat uit van een representatieve kanssteekproef. De commissie onderschrijft het streven om, behoudens een aantal uitzonderingen vanwege technische problemen, alle genormeerde stoffen te onderzoeken. Dit leidt tot een consistente basis voor uniforme beslissingen over gehalten van stoffen in de bodem. Bovendien is het meten van meer stoffen in dezelfde bemonsteringsronde voordeliger dan afzonderlijke deelonderzoeken. De keuze om bepaalde stoffen vooralsnog niet te meten, acht de commissie verantwoord, met uitzondering van dioxines. De bepaling van het dioxinegehalte is relatief duur, maar dit zou gezien de vele discussies over achtergrondgehalten die zich bij de milieuhygiënische interpretatie van dioxinemetingen voordoen geen reden mogen zijn om deze groep stoffen helemaal niet te bepalen. De commissie zou, als de hoge kosten een bezwaar blijven, willen pleiten voor een aangepast meetprogramma specifiek voor dioxines dat toch enig inzicht geeft in gehalten die in bodems in niet overmatig belaste gebieden kunnen voorkomen, als aanvulling op de literatuurstudie die het AW2000 rapport wordt aangekondigd.

De commissie ziet met belangstelling verdere ontwikkelingen tegemoet en zou graag ook over de beleidsmatige interpretatie van de onderzoeksresultaten gehoord willen worden.

Hoogachtend,
de voorzitter van de
Technische commissie bodembescherming,

Ir. L.E. Stolker-Nanninga.